

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ**

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

Особистість в екстремальних умовах

Збірник матеріалів VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції з
міжнародною участю

7 – 8 листопада 2013 р.

Частина I

Львів – 2013

ББК 88.4
УДК 159.9

«Особистість в екстремальних умовах», VI Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю (ХІ, 2013; Львів).

Збірник статей VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Особистість в екстремальних умовах»: [в 2ч.] – Ч. II. [за ред. О.А. Кривопишиної, Б.І. Шуневича]. – Львів : ЛДУ БЖД, 2013– 152 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

МОЛЯКО Валентин Олексійович, доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України

ПАВЕЛКІВ Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, академік Академії Вищої школи України

ЧЕРНОБРОВКІН Володимир Миколайович, доктор психологічних наук, професор

РЕДКОЛЕГІЯ:

БІЛА Ірина Миколаївна, доктор психологічних наук, доцент

ВАСЯНОВИЧ Григорій Петрович, доктор педагогічних наук, професор

ЗАВАЦЬКА Наталя Євгенівна, доктор психологічних наук, професор

КРИВОПИШИНА Олена Анатоліївна, доктор психологічних наук, доцент

МИХАЛЬЧУК Наталя Олександрівна, доктор психологічних наук, доцент

МОЙСЄНКО Лідія Анатоліївна, доктор психологічних наук, професор

ПОЛЩУК Валерій Миколайович, доктор психологічних наук, доцент

ПОМИТКІН Едуард Олександрович, доктор психологічних наук, професор

ЧЕРНОБРИВКІНА Віра Андріївна, доктор психологічних наук, доцент

ШУНЕВИЧ Богдан Іванович, доктор педагогічних наук, професор

До збірника увійшли матеріали, представлені вітчизняними та зарубіжними науковцями – учасниками VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Особистість в екстремальних умовах».

Висвітлено методологічні та психолого-педагогічні проблеми філософії освіти, педагогіки, психології та професійної підготовки спеціалістів в екстремальних умовах.

Рекомендовано науково-педагогічним працівникам, докторантам, магістрантам, аспірантам, здобувачам, спеціалістам системи ДСНС, МВС, МОН України, а також широкому колу фахівців суміжних професій.

101	Приріз М.І., Брочковська Ю.Б. ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АЛЬТРУІЗМУ ТА ЕМПАТІЇ
103	Продан Р.М., Бурак О.Б. МОТИВАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
106	Пучко І.В., Брочковська Ю.Б. ЕМОЦІЙНА СТІЙКІСТЬ РЯТІВНИКА ЯК ЧИННИК УСПІШНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ
108	Рахманіна М.С., Кривошишина О.А. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ
111	Ромасавеч І.В., Макаренко С.С. ЕФЕКТИВНЕ СПІЛКУВАННЯ – ОСНОВНА УМОВА ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ КУРСАНТІВ
114	Рочева О.В., Кривошишина О.А. КІДАЛТИ – ІНФАНТИЛЬНІ ДОРΟΣЛІ АБО ТВОРЧІ ОСОБИСТОСТІ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ
116	Руженкова А.О., Долгова О.М. ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СТРЕСОСТІЙКОСТІ СПОРТСМЕНІВ У ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ВИДАХ СПОРТУ
120	Сисюк О.П., Брочковська Ю.Б. ПСИХІЧНА САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК МЕТОД БОРОТБИ ЗІ СТРЕСОМ У СЛУЖБІ ДСНС
123	Сібігатуліна О.В., Германович О.Р. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ СТРАХУ: КОГНІТИВНІ, ЕМОЦІЙНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ АСПЕКТИ
126	Соляр Ю.П., Брочковська Ю.Б. ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЯ ТВОРЧІСТЬ ЯК ОДИН З ПРОЯВІВ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ
128	Ткаченко К.С., Кривошишина О.А. ФЕНОМЕН КОНФОРМІЗМУ ТА НОНКОНФОРМІЗМУ: ФАКТОРИ ВПЛИВУ МЕНШОСТІ НА БІЛЬШІСТЬ
130	Хлопецька К.Т., Германович О.Р. НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ СМЕРТІ В ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД
132	Чуканов С.В. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ
135	Шейник А.Л., Ковальчук А.М. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ РЯТУВАЛЬНИКА ПРИ РОБОТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ
138	Шнікула І.В., Брочковська Ю.Б. ФАКТОРИ, ЯКІ ВІЗНАЧАЮТЬ ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ПАРТНЕРІВ У ШЛЮБИ
141	Яринич В. А., Гнатюшин І.Л. ЗМІНА СТРУКТУРИ ОСОБИСТОСТІ ПІД ВПЛИВОМ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ
144	Ippolitov A.T. Krivovyslyhna O.A. PSYCHOLOGICAL CORRECTION OF EXTRAORDINARY FACTORS INFLUENCE ON A RESCUER PERSONALITY

ВЗЄМОЗ'ЯЗОК ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ РЯТУВАЛЬНИКА ПРИ РОБОТІ В ЕКСТИМАЛЬНИХ УМОВАХ.

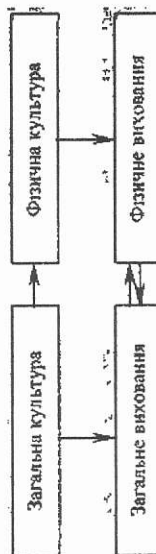
Шейник А.Л., Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, інститут пожежної та техногенної безпеки, напрям підготовки «Пожежна безпека»

Ковальчук А.М., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, начальник кафедри спеціальної рятувальної підготовки та фізичного виховання

Фізичне виховання є головним напрямом впровадження фізичної культури і становить органічну частину загального виховання, покликану забезпечувати розвиток фізичних, морально-вольових, розумових здібностей та професійно-прикладних навичок людини.

Таким чином, фізичне виховання, як і виховання в цілому, є процесом вирішення певних освітньо-виховних завдань, який характеризується всіма загальними ознаками педагогічного процесу, або здійснюється в умовах самовиховання.

Взаємозв'язки загальної та фізичної культури із загальним та фізичним вихованням можна представити схематично (Рис. 1) [3,4,5].

У молодому віці фізичне виховання може стати важливим засобом формування особистості, оскільки курсант є психологічно відкритим для цієї привабливої, престижної для нього форми діяльності. Регулярне виконання фізичних вправ сприятиме розвитку фізичних якостей - витривалості, сили, швидкості і спритності, а також особистісних якостей - волі, сміливості, рішучості, наполегливості [3]. Курсанти, які навчаються у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності (ЛДУБЖД), складають особливий контингент за рядом психічних, фізичних показників. В спеціальній літературі можна знайти досліджень, присвячених вивченню цих особливостей [1, 2, 3].

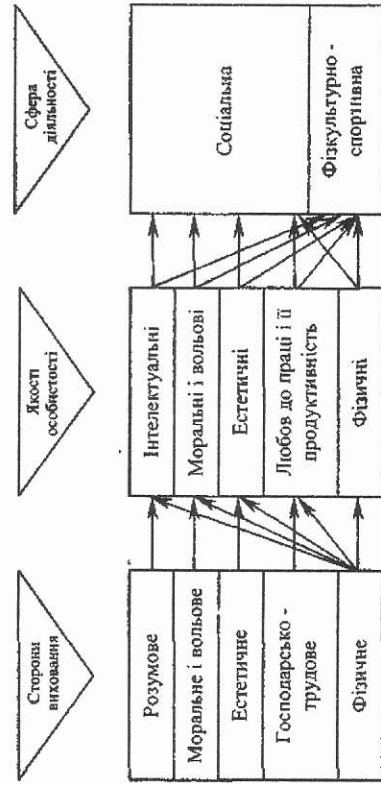
В раціонально організованій практиці фізичного виховання ці сторони завжди поєднуються з іншими сторонами загальної системи

3. Фізичне виховання курсантів навчальних закладів МНС України упродовж дня: навч. метод. посіб. / Р. Т. Ратушиний, В. В. Кошелевко, А. М. Ковальчук, Ю. М. Антошиків. - Л.: ЛДУБЖД, 2011. - 140 с.

4. Закон України "Про фізичну культуру і спорт".

5. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры. — М.: ФизС, 1991. — 225 с.

виховання. При цьому фізичне виховання набуває значення одного з основних факторів всебічного розвитку особистості (Рис. 2).

Тому виникає необхідність у розробці оптимальних методів організації та проведення занять з курсантами даного контингенту, створенні спеціальних комплексів вправ для позаурочних форм занять, підборі спортивних ігор для розвитку фізичних і психічних якостей.

Насправді, процес фізичного виховання характеризується, крім іншого, такими особливостями:

- по-перше, це добре продуманий, спроектований, завчасно підготовлений процес, який передбачає активну діяльність вчителя, засоби, методи і форми навчання, адекватні поставленим завданням;
  - по-друге, це процес свідомої й активної участі курсантів у вирішенні поставлених завдань шляхом виконання фізичних вправ, формування навичок, удосконалення фізичних якостей, придбання знань.
- При цьому цей процес базується на фізіологічних, психологічних, загально-педагогічних закономірностях. Більше того, на певному рівні цей процес стає творчим, торкається інтелектуальної сфери курсантів;
- по-третє, фізичне виховання пов'язане з подоланням труднощів, що вимагають і сприяють розвитку моральних і вольових якостей [4,5].

Тому до курсантів у процесі фізичного виховання треба підходити як до особистостей, що прагнуть до самовдосконалення, а сам процес не може здійснюватися з позиції тільки однієї науки (наприклад, фізіології чи психології). Необхідне поєднання багатьох наук, передбачених навчальними планами закладів освіти, що готують фахівців даного профілю. [4,5].

З початком навчання курсантів у навчальному закладі з'являються нові, незнайомі їй почуття, переживання, можливі різкі перепади настрою, не завжди зрозумілі навіть самому курсанту, саме тоді курсанти потребують

особливо чутливого відношення до себе. Внаслідок невірної позиції керівників курсант шукає і знаходить взірці для наслідування, інтереси та заняття, друзів та ворогів. Таке виховання може привести до суттєвих порушень у формуванні особистості.

Основним новоутворенням в особистості курсанта є становлення його самостійності [2, 3]. Курсант починає відчувати власні фізичні та духовні сили, здатність ставити і самостійно вирішувати деякі практичні питання. Звідси і вимоги визнати його право на дорослість.

Таким чином, підвищена імпульсивність, емоційна нерівноваженість, невідповідність фізичного розвитку рівню психічної та соціальної зрілості пояснюють особливості поведінки курсантів, їх соціальну адаптивність.

Головною умовою впливу фізичного виховання на зміцнення здоров'я і розвиток психічної сфери є позитивне відношення до самого курсанта. Воно формується, насамперед, під впливом способу життя сім'ї, організації побуту, праці та відпочинку, відношенням дорослих до фізичної культури і спорту [3].

Визначальною функцією спорту є змагальна функція Змагальній діяльності у спорті властиве гостре (але не антагоністичне) суперництво, чітка регламентація взаємодії учасників змагань, уніфікація змагальних дій, умов їх виконання і способів оцінки досягнень Все це обумовлено відповідними (локальними, національними, міжнародними) спортивними класифікаціями та правилами змагань

Безпосередня мета змагальної діяльності в спорті — досягнення найвищого результату, вираженого в умовних показниках перемоги над суперником або в інших показниках, прийнятих умовно за критерій досягнень Змагальна діяльність допомагає виявляти резервні можливості людини [4,5].

Правильний добір і композиція форм, методів і засобів керівництва навчальним процесом в свою чергу сприятиме формуванню позитивних мотивів та вихованню сильної волі курсантів.

Особливого значення набувають такі форми і методи навчання, які можуть забезпечити формування моральних, психічних та фізичних якостей майбутніх працівників підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій, які здатні ставити і вирішувати нові професійні завдання. Одним з можливих шляхів оптимізації і підвищення ефективності навчального процесу є раціональна його організація.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-І/1.
2. Наказ МНС України № 10 від 05.08.2004 року "Настанова з фізичної підготовки особового складу МНС України".